

FRI-2B.313-1-L-01

ELOQUENCE AND ARGUMENTATION

Prof. Lachezar Dachev, PhD

Department of Public Law, Law Faculty
University of Ruse, Bulgaria
Tel.: +359 82 888 429
E-mail: ldachev@abv.bg

Asst. Prof., Doroteya M. Dimova-Severinova, PhD Student

Department of Public Law, Law Faculty
University of Ruse, Bulgaria
Tel.: +359 82 888 429
E-mail: ddimova@uni-ruse.bg

***Abstract:** The eloquence is an oratory talent. It is the ability of expression that is convincing and beautiful by using linguistic means in order to succeed in convincing the addressed person. The Rhetoric as a practically applied science explores the laws, the regularities, the principles and the methods of the oratory art. An immediate goal of the rhetorical approaches is to achieve a harmonic and correct speech which will convince, excite and engage the listener. The juridical argumentation is an intellectual, logical activity. It differentiates significantly from the rhetoric and the oratory art by its subject, the purpose and the mechanisms. The juridical argumentation is a process of forming of factual and legal conclusions by a public authority with law enforcing competence. The main place in the process of argumentation is taken by the statement as a logical means.*

The purposes of the present report are three: To point out the distinctive characteristics of the juridical argumentation and to outline its place in the process of law enforcement by the competent authorities; Do differentiate the juridical argumentation from other similar concepts; To analyze the statement as a logical means in the process of legal argumentation.

Keywords: Argumentation, Rhetoric, Statement, Validity, Logic

ВЪВЕДЕНИЕ

Понятието „юридическа аргументация“ е сравнително ново за теорията на правото. Понятието „аргументация“ е родово и няма еднозначна семантична определеност. В латинския език „argumentation“ е термин, обозначаващ логико-комуникативния процес, служещ за обосноваване на определена позиция, с цел тя да бъде възприета и разбрана от адресата, към който е насочена. В „Речник на аргументацията“ френският учен проф. Кристиан Плантан извежда семантичните различия, в наши дни, на термините: „argumenter/arguer“ от френски език и „to argue/an argument“ от английски език¹. В правото юридическата аргументация намира приложение във всички правоприложни производства. Поради особения характер на регулираните от правото отношения и строгата регламентация на процесуалните правоотношения – юридическата аргументация има своя специфика, съдържание, структура, специфична цел и начин на приложение. Това налага безусловното и разграничаване от красноречието.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Смисълът на правото произтича от неговото социално предназначение да бъде средство за налагане на определен ред.² Като средство позитивното право съществува за да

¹ Вж. Plantin, Chr. Dictionnaire de l'argumentation, Lyon, 2016, p. 65.

² "По същност (като модел) и по съдържание (като конкретни позиции), правото е свързано със социалния живот...Социалното от своя страна се изгражда от обществените взаимодействия, комуникацията между хората. Така и правото е начин на общуване, на биване заедно с другите; възниква и съществува като

подрежда обществените отношения. Чрез правните норми се въвежда дължимото поведение на адресатите, което следва да се осъществи. Реализирането на правото е фактическо осъществяване на предписанието на правната норма чрез поведението на отделните правни субекти. Реализирането на правните предписания от правните субекти може да бъде самостоятелно или несамостоятелно. Несамостоятелното реализиране на правото се определя като прилагане. При правоприлагането правните последици възникват непряко, след преценка на правоприлагащ орган за валидността на юридическия факт.

В правната теория в широк смисъл правоприлагането се определя като самостоятелна форма на реализиране на правото, чиято особеност е участието в процеса на реализиране на компетентен държавен орган, издаващ властнически организиращ акт. Прилагането е в компетентността на специални държавни органи, общински органи и публичноправни субекти. Те са „...*sui generis* вътрешноорганизационни правни субекти, чрез които се реализира управлението на държавата...“³. Ето защо само определен вид, специфични обществени отношения са предоставени за несамостоятелно реализиране. Това са такъв вид обществени отношения, които биха могли да доведат до нарушаване на правната сигурност и стабилност, а понякога дори и до обществена опасност, при липсата на контрол от компетентен орган. Прилагането е преценка за съответствието на казуса към хипотезата на правната норма. Особеното е в това, че преценката се дава не от адреса на правната норма, а от нарочен компетентен за това правен субект – правоприлагащ властнически орган, чрез акт на прилагане.

Правоприлагането като юридически процес, е форма на движение, форма на развитие на юридическата дейност като логически взаимосвързани действия по издаване на юридически акт. В този смисъл правоприлагането е особен юридически процес. Особеното е в това, че той се проявява едновременно в две страни, като последователни процесуални юридически действия на прилагачия юридически субект и другите участници в съответното производство – от една страна, и като логическа дейност на прилагачия субект от друга страна.

Правоприлагането е вид логическа дейност, чиято съставна част е юридическата аргументацията. Същевременно, за разлика от практическа, житейска аргументация, логиката в юридическото мислене и придава определена специфика и във **формата**, и в **съдържанието**.

Правоприлагането, осъществявано в типичното – спорно производство е „поле на дискурси, дебати и аргументации на собствени тези“.⁴ В този план аргументацията се схваща като „група от твърдения, с цел да се убеди насрещната страна и най-вече съдията“.⁵

Първоначално аргументация се проявява в полето на красноречието.

Красноречието е ораторски талант, способност за убедително изразяване чрез езикови средства. Красноречието се свързва с три основни характеристики: природна дарба, изящност на езика, убеждаващо въздействие. Като умение, то намира приложение в отделни социални сфери - политическа, църковна, военна, съдебна, тържествена, академична, дипломатическа и пр. Красноречието е вродена способност, природна даденост. Красноречивото слово вълнува и увлича слушателите чрез силата на образите, които

особена комуникация (от латински *communication*- споделяне, съобщаване)" - Вж. Е Маринова, За смисъла в правото, отразен в модела на комуникацията, Научни трудове на Русенския университет - 2009, том 48, серия 7.

³ Вж. Йорданова, З. Зависимост между видовете държавни органи и изискванията за избираемост/назначаване, Сборник научни доклади, от МК на БСУ, Б., 2011, с. 192.

⁴ Вж. Бузов, В. Философия на правото и правна логика в глобалната епоха, Велико Търново, 2010, с. 112.

⁵ Вж. Колев, Т. Аргументиране в правораздаването, С., 2012, с. 7, 8.

създава, чрез яркостта на усещанията, които изгражда, чрез прецизността на словесните изрази, изяществото и обаятелността на думите.

Интересът към реториката се възобновява през втората половина на XX век във връзка с налагането на тезата, че прилагането на правото е дейност не само на прилагачия (компетентен) държавен орган, а и на адресатите като активни участници в този процес.⁶

През 1958 г. Х. Перелман и Л. Олбрехт-Титека публикуват „Новата реторика. Трактат за аргументацията“, „Логика и аргументация“ и др. Принос в развитието на концепцията дава и С. Тулмин със съчинението „Употребите на аргумента“ (1958); Ф. Емерен и Р. Гротендорст със „Системна теория на аргументацията. Прагматико-диалектически подход“ (2004), „Основи на теорията на аргументацията“ (1996) и др., Г. А. Брутян с „Аргументация. Обща характеристика“ през 1982 г, Философски проблеми на аргументацията“ през 1986 г. и пр.

В основата на модерната реторика стои проблемът за аргументацията. Според някои автори аргументацията е естествено продължение на реториката. „Традиционното разбиране за аргументацията я разглежда като теория, която изследва многообразните способности за убеждаване на аудиторията с помощта най-вече на речевото въздействие.“⁷ Това разбиране е приемливо за реторичната аргументация, но юридическата аргументация е различна. Юридическата аргументация е относима към дейността на прилагачия субект, той трябва да аргументира своето заключение, за да приеме обосновано решение. При това той не е обвързан от реторичните похвати на страните – адресати, не е длъжен да приеме тяхното убеждаващо в свой интерес речево въздействие. От гледна точка на реториката, аргументацията е процес по оказване на влияние, въздействие върху съзнанието, способ за формиране на убеждение по време на дискусия или спор. Чрез него с помощта на аргумент се убеждава в правилността на твърдението. Успехът на убеждаването зависи от оценката на доводите и от правилността на логическите разсъждения, основани на тези доводи.⁸ Както сочи В. Бузов, привържениците на „Новата реторика“ се опитват да представят юридическата аргументация като форма на практическата аргументация. „Целта е убеждаване на публиката (и съда), а не обективно изследване на истината.“⁹

За да постигне целта си процесът на убеждаване се обоснова и с различни социални ценности. „Според Перелман“ пише Т. Колев „едно съдебно решение е добре аргументирано, когато то е възможно да бъде прието и от двете страни, а и от обществото като цяло“.¹⁰ При това обаче, ценностната обвързаност на аргументите пречи те да са проявление и приложение на логиката. От тук в реториката аргументи (доводи) са „всички допустими средства и способности за убеждаване“.¹¹ В правната логика и конкретно в правоприлагането нещата са съвсем различни. От позициите на логиката аргумент (довод) е логическа причина (извод), който обосновава истинността на едно съждение. В този смисъл след процесуалното доказване, във всяко производство следва преценката на установените факти от действителността спрямо прилаганата правна норма. В този смисъл правоприлагането „... включва както процесите по определяне на кръга от факти, подлежащи на доказване и събиране, вкл. процесуално закрепване на доказателствен материал (доказателствени факти), така и изследването и оценката му.“¹² Средството, което прави възможно в правото юридическата аргументация е доводът.

⁶ Вж. Сабо, И. Основы теории права, М., 1974, с. 136 и сл.

⁷ Вж. Колев, Т. Цит. съч., с. 12.

⁸ Вж. Фролова, И. Т. Философский словарь, М., 2001, с. 42.

⁹ Вж. Бузов, В. Цит. съч., с. 115.

¹⁰ Вж. Колев, Т. Цит. съч., с. 9.

¹¹ Вж. Колев, Т. Цит. съч., с. 17.

¹² Вж. Маринова, Е. Принципът на истинността в данъчния процес, Сборник с доклади от МК на РБ, Р., 2018, с. 63.

Юридическите факти трябва да бъдат установени, за да се определи тяхното правно значение. Правната квалификация на фактите се основава на обосноваването на правното значение на релевантните факти. **Правната квалификация на фактите е юридическа аргументация в тесен смисъл на понятието.**

Реториката е теоретико-приложна наука. Тя изследва законите, принципите, методите и похватите на изкуствената реч. Нейната цел е да се постигне успешно словесно въздействие чрез практическата реализация на речта в различни социални сфери. Неин съществен белег е социалната роля – да въздейства върху масовата психика на слушателите, да убеждава, да вълнува и да увлича.

Част от понятията, с които борови реториката са възприети от правната теория и позитивното право, но са поставени извън нея – в полето на правната логика.

Юридическата аргументация има различно приложно поле от юридическата реторика. Целта на юридическата аргументация е да се постигне обосновано, логическо правилно, основателно и достоверно заключение за фактическо и правно положение, изразено чрез правоприложния акт. В този смисъл определяме процеса по аргументация като целенасочен – към постигане на обоснованост, като резултат.

Докато предметът на аргументация са фактическите и правни изводи на правоприлагащия субект, то целта е включените в тях заключения, логически да водят към обосновано, основателно и правилно заключение в приложното производство.

Целта на юридическата аргументация е, освен да се установи обосновано, логическо правилно, основателно и достоверно заключение, е и да се „демонстрират“ тези негови характеристики на третите лица. Някои автори наричат това „убеждение в аргументацията“.¹³ В този случай понятието „убеждение“ няма семантиката, с което се използва в реториката. Убеждението при юридическата аргументация няма отношение нито към вярата, нито към субективната истина. Когато казваме, че заключението е истинно, имаме предвид, че то съответства на реално описваното фактическо и правно положение. Изводите на органа винаги се „държат“ на своите основания – под формата на доводи. Постигането на това „убеждение“ се изразява в приемането му за достоверно, логично обосновано и основателно. Средството към тази цел са аргументите/доводите.

Доводът е истинно съждение относно отделен предмет и негов признак, проявени действително като факти - служат като аргументи, доводи за обосноваване на истинността на други съждения.¹⁴ Извеждането на логическото доказателство на прилагания е логическа дейност по съотнасяне на отделното (проявеното в действителността като юридически факт) и общото (предвидено в правна норма, като нормативен факт). То се осъществява като умозаключение. Изводът, **заключението в това умозаключение се определя като аргумент (довод).** В общия случай то ще е аргумент за неистинност на твърдението за съответствие и истинност на твърдението за несъответствие. Извеждането на аргументите става чрез сравнения на основата и при прилагане на логическия закон за тъждеството. Установяването на съответствие е аргумент за приложимост на правната норма в правоприложното производство и издаването на акт пна прилагане на правото.

Доводите не са нито факти, нито твърдения за факти. Те са логическо средство, което се извежда от фактите. „Довод“ е старобългарска дума, съществително име и значението му е „доведен до извод“. Още в етимологията на думата е закодирана причинно-следствена връзка – някакво обстоятелство „води до“, „довежда до“ извод за друго, ново обстоятелство.

Много често постигането на целта на аргументацията се свързва с постигането на конкретен правен резултат, търсен от субекта на аргументацията. В този смисъл целта на юридическата аргументация не е просто да се достигне до желания от една от страните

¹³ Вж. Нушич, Б. Реторика, Б., 1934, с. 17.

¹⁴ Вж. Вж. Бънков, А., Осиковска, Й. Логика, С., 1976, с. 109.

резултат, а свързването с последиците да бъде законосъобразно и правилно. Така например, когато в наказателния процес адвокатът пледира невинност за обвиняемия в дадено престъпление, неговата цел е той да бъде оправдан. Не винаги е възможно реализиране на очаквания резултат. Той може да бъде частично постигнат /да бъде наложено наказание към минимума за дадено престъпление/ или да бъде точно обратния на очаквания. Целта винаги има конкретен характер и е непосредствено свързана с правния проблем на съответния казус.

ИЗВОДИ

Юридическата аргументация е целенасочена дейност. Нейната задача е да установи, защити, „докаже“ и закрепил правното заключение, като следствие.

В тесен смисъл „юридическата аргументация“ е логическа дейност по извеждане и представяне на доводи (аргументи) за съответствие между фактическото и нормативното, за да се обоснове приложимостта на една правна норма. Юридическата аргументация има за цел да обоснове отношението „съвпада или несъвпада“ между житейския факт (казуса) и нормативния факт, положен в хипотезата на правната норма. При съвпадение прилаганият субект ще формира истинно и обосновано заключение за малката предпоставка в силогизма. Без тази логическа дейност той не би могъл да я отнесе към голямата предпоставка /прилаганата правна норма/ или най-малкото не би стигнал до аргументирано заключение – третия елемент от силогизма. Завършващата фаза в разглеждания логически процес е съпоставянето и извеждането на законосъобразно, правилно и обосновано заключение от прилагания субект.

Реториката и красноречието не следва да намират приложение в правото. Те не могат логически да обосноват правилността на заключението на правоприлагания субект. Особената значимост на производствата по прилагане на правото, нормативно изискват мотивирането на акта по прилагане от властническия субект. В противен случай „необосноваността“ му ще доведе до основание за отмяна. В този смисъл юридическата аргументация е неизменна част от всяко производство по прилагане на правото във всички правни системи.

REFERENCES

- Bankov, A., Osikovska, J.,(1976), *Logik*, Sofia,109 .
- Berzhel, J.L.(1993) *General legal theory*, Blagoevgrad;
- Buzov, V.,(2010) *Philosophy of Law and Legal Logic in the Global Age*, Veliko Tarnovo, 112
- Dachev, L.(2004) *Juridical discourse*, Ruse;
- Dworkin, R.(2003) *Taking rights seriously*, Sofia;
- Frolova, I.T,(2001) *Philosophical dictionary*, Moskow, 42
- Getmanova, A.D.(2016) *Logic for jurists*, Moskow;
- Jordanova, Z.,(2011) *Relations between the types of state authorities ant the requirements for eligibility or appointment of their staff*, *Collection of scientific reports at an international conference*, Burgas, 192;
- Kolev, T.,(2012) *Arguing in justice*, Sofia., 7-25;
- Marinova, E. (2009) *About the sense in law grounded in the communication model*, *Proceedings of University of Ruse ,volume 48, book 7*;
- Marinova, E.(2018), *The principle of truth in tax procedures*, *Collection of reports at an international conference of a regional library*, Ruse,63;

- Nushich, B.,(1934), *Rhetoric*, Belgrad, 17;
Perelman Ch.,(1999) *The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation*, Dalloz;
Perelman, C.,(1979) *Logik and Argumentation*, Kronbery;
Plantin Christian,(2016) *Dictionary of argumentation*, Lyon, 65;
Philosophical dictionary(1968), Moscow;
Sabo, I.,(1974) *Basics of the theory of law*, Moskow, 136-145
Schneider, E.,(1965) *Logik fur Juristen*, Berlin;
Stefanov, V.,(2001), *Logik*, Sofia;
Stalev,Zh.,(1997) *The normative power of the factual*, Sofia;
Shuman, A.,(2001) *The philosophical logic*, Minsk.